

# לשכת הרבנות

## כפר חב"ד

ב"ה. עש"ק פ' נצבים-וילך היתשע"ז

### קיצור הלכות סליחות וראש השנה

\*בש"ק פ' נצבים-וילך שלפני ראש השנה (שבת מברכים החודש - על ידי הקב"ה),  
אומרים "אב הרחמים".  
\*במוצש"ק אין אומרים "ויהי נועם", "ואתה קדוש".

#### סליחות:

\*במוצאי שבת קודש מיד לאחר חצות הלילה אומרים סליחות.  
\*שליח הציבור מתעטף בטלית לאמירת הסליחות, כדי להיות עטוף בה באמירת י"ג מידות הרחמים.  
\*כדי לא להיכנס לספק ברכה על הטלית בלילה, עדיף ששליח הציבור ילבש טלית של חברו (טלית שאולה פטורה מברכה).  
אך גם על טלית שלו לא יברך בלילה, מספק.  
\*באמירת ה' ה' בייג מידות (יהי ה' א-ל רחום" וגו'), צריך להפסיק בין אמירת שם ה' הראשון לשני.  
\*טוב לעמוד באמירת הסליחות, ומי שקשה לו יעמוד לפחות באמירת "א-ל מלך יושב", י"ג מידות, ויודוי.

\*האומר סליחות ביחידות, יאמר עד "כמו שהודעת לעניו מקדם" ולא ימשיך לומר את הי"ג מידות, כיון שהם דבר שבקדושה הנאמר רק בעשרה מישראל.  
- ולא יאמר י"ג מידות אפילו עם טעמי המקרא.  
גם האומר סליחות בציבור אך אינו אווז עם הציבור, לא יאמר לבדו את הי"ג מידות בסדר הסליחות שלו.  
\*אדם השומע ציבור שאומרים י"ג מידות - אם אינו נמצא במקום שאסור להפסיק בתפילה כמו ברכות ק"ש - יאמר אותם עם הציבור.  
\*האומר סליחות ביחידות, לא יאמר את הבקשות הנאמרות בארמית כמו "מחי ומסי", ו"מרן דבשמיא".

אך אם אומר סליחות במקום **שנמצאים** עשרה מישראל – אפילו אינם מתפללים, יכול הוא לומר קטעים אלו שבארמית.

\*גם אם יש ברית מילה בבית הכנסת אומרים תחנון בסדר הסליחות – כשם שאומרים תחנון בסדר הסליחות של ערב ראש השנה אף שאין אומרים תחנון ביום זה.

ואם יש חתן בבית הכנסת, הורה הרבי (להרה"ח ר' יהודה ליב ש"י גרונר בעת שהיה חתן) לצאת מבית הכנסת בזמן אמירת תחנון שבסליחות, כדי שהציבור יוכלו לומר תחנון.

\*בבית האבל אומרים סליחות, אף שאין אומרים שם תחנון בתפילה.

\*אסור להרוויח ממון מתפילות החג, ואין רואים בממון זה סימן ברכה. על בעלי התפילה של ר"ה ויוהכ"פ להתפלל **תפילה חשובה** ביום חול – **כגון סליחות של "מוצאי מנוחה"** – והתשלום יתייחס לתפילה זו.

### **תחנון בערב ראש השנה:**

\*בליל ערב ראש השנה אומרים תחנון בקריאת שמע שעל המטה.

\*בסליחות שלפני שחרית אומרים תחנון, אפילו כשאומרים אותן אחרי עלות השחר.

\*בתפילת שחרית ומנחה של ערב ראש השנה אין אומרים תחנון.

\*אחרי תפילת שחרית של ערב ר"ה, אין תוקעים בשופר.

מי שלא הספיק "להתלמד" לתקוע בשופר ומבקש לעשות זאת, יתקע בחדר סגור.

### **התרת נדרים:**

\*אחרי תפילת שחרית ולפני חצות היום, עושים התרת נדרים.

מנהג הרבי לעשות התרת נדרים כשהוא מעוטר בתפילין דרש"י.

\*הדיינים המתירים יושבים, והאדם המבקש התרה – עומד.

\*למנהגינו התרת הנדרים נעשית בפני **עשרה** מישראל (עשרה **מתירים** - חוץ ממבקש ההתרה), ולא כמנהג העולם להתיר נדרים בשלושה.

\*תיבת "בכולהון" שבנוסח התרת נדרים, נמשכת לתיבות שלפניה: "לכן אני שואל ממעלתכם התרה בכולהון".

\*נוסח התרת הנדרים שבסידור מועיל להתיר רק נדרים או שבועות **שהאדם אינו זוכר אותם בשעת ההתרה**. אך אם האדם זוכר נדר או שבועה מסוימים שנדר או

נשבע, עליו לערוך התרת נדרים רגילה כדין ולפרט את נדרו ושבועתו, ולמצוא "פתח" לנדרו וכו'.

\*התרת נדרים של נשים – התרה כללית של נדרים ושבועות שאינן זוכרות – נעשית על ידם בליל יום כיפור באמירת "כל נדרי", ומלכתחילה לא תקנו לנשים התרת נדרים כללית בערב ראש השנה.

אך אם האישה זוכרת נדרים מסוימים שנדרה והיא רוצה להתיר אותם, הבעל יכול להיות שליח עבור אשתו (שהיא כגופו) לבקש להתיר את נדריה בפני שלושה, ויפרט את הנדר עכ"פ בפני אחד מהם, והם יתירו את הנדר ע"י "פתח" כדין.

\*בעל אינו יכול להיות אחד מן הדיינים שמתירים את נדרי אשתו. אך שאר קרובי משפחה יכולים להתיר נדרים לקרובי משפחתם.

\*חולה או זקן שאינם יכולים לבוא לבית הכנסת לעשות התרת נדרים כללית בערב ראש השנה, ואפילו אינם יכולים לבוא גם בערב יו"פ לתפילת "כל נדרי" – אינם צריכים לטרוח ולעשות התרת נדרים היכן שהם נמצאים, כיון שזוהי רק הנהגה טובה והידור לחשוש שיש לאדם נדרים.

רק אם הם יודעים על נדרים מסוימים שנדרו, צריכים לאסוף ג' אנשים להתיר אותם בפניהם, ע"י "פתח" כדין.

### **הנהגות והלכות לערב ראש השנה:**

\*נוהגים להשתטח בערב ראש השנה על קברי צדיקים, ונותנים שם צדקה לעניים, כדי לעורר את נשמות הצדיקים שימליצו טוב בעדינו ביום הדין.

\*כותבים פ"נ, ויזכיר גם את בני ביתו לבקשת ברכה לכתובה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בכל המצטרך בגו"ר.

\*אף שאין עושים "מגבית" עבור צורכי החג של ראש השנה, מפני שאין זה סימן טוב להכריז שבראש השנה יהיו עניים ונזקקים (כמבואר בשיחת הרבי), מכל מקום יש לדאוג שלכל יהודי יהיו צורכי החג כראוי.

\*מחליפים את פרוכת ארון הקודש וכן את הכיסוי שעל הבימה ושעל התיבה, לפרוכת וכיסוי בצבע לבן, ומלבישים את ספרי התורה במעיל לבן. ויישארו כך עד אחרי יום כיפור.

\*אחרי חצות היום טובלים במקווה, ולובשים בגדי שבת כדי להראות שאנו בטוחים בחסדו של הקב"ה שיעשה לנו נס לשופטינו במידת הרחמים.

### **הכנת האוכל לראש השנה:**

\*בהכנת האוכל יש לזכור, שאין אוכלים בראש השנה דברים מרים או חמוצים. ניתן לערבב לימון או חומץ וכיו"ב כדי שייתן טעם טוב באוכל, ובלבד שטעם התבשיל בכללותו לא יהיה חמוץ או מר.

דברים חריפים מותר לאכול בראש השנה.

\*אין לאכול פרי שלא נגמר בישולו - ועקב כך הוא חמוץ או מר. יש לשים לב שלא לקנות פירות כאלו לצורך אכילת ה"פרי חדש" בראש השנה.

\*אין להכין עוגת אגוזים לראש השנה, מפני שבראש השנה לא אוכלים את כל סוגי האגוזים והפיצוחים.

\*בכיריים שיש להם הצתה חשמלית המופעלת על ידי סיבוב כפתור הגז, יש להוציא את השקע מהחשמל לפני החג, כדי שההצתה לא תופעל בעת הבישול שיעשו בחג.

### **עירוב תחומין:**

\*הרוצים ללכת בחג אל מחוץ לתחום, כגון למבצעים, עליהם להניח בערב החג עירוב תחומין במקום המתאים, ובזה הם קונים שביתה עבור שני ימי ראש השנה, ויהיה מותר להם ללכת ולחזור כמה פעמים שירצו **לאותו כיוון**.

לכיוון אסף הרופא יש עירוב קבוע עבור תושבי כפר חב"ד א' – כפי שפרסמתי בעבר. על כל אחד שרוצה להשתמש בעירוב זה לומר לפני כניסת החג: "הריני מתכוון לזכות עבור יו"ט של ראש השנה זה, במזון שתי סעודות מן העירוב שהאחראי על בית חב"ד אסף הרופא הניח במקום הראוי לכך". ויתכוון לשבות במקום בו נמצא העירוב.

### **עירוב תבשילין:**

\*בשנה זו שיום טוב של ראש השנה חל סמוך לשבת, **צריך כל בעל בית לעשות עירוב תבשילין בביתו**, כדי שיהיה מותר בביתו ביום טוב לבשל, לאפות, ולעשות שאר מלאכות אוכל נפש עבור השבת (תקכז, א).

\*לדעת אדה"ז (תקכז, ז) חובה לעשות עירוב תבשילין, גם כדי שיהיה מותר **להדליק ביו"ט את נרות השבת**. ולכן, זוגות האוכלים בשבת אצל הוריהם, וכן המתארחים אצל אחרים לסעודות השבת, **אם מדליקים נרות שבת בביתם הפרטי** לפני הליכתם אל הבית שמתארחים בו, צריכים לעשות עירוב תבשילין בביתם כדי שיוכלו להדליק בביתם ביום טוב את נרות השבת.

אך אם הם אוכלים וישנים בבית המארח – כך שבוודאי מדליקים נש"ק בבית המארח, יוצאים ידי חובה בעירוב תבשילין שעושה המארח, ואינם צריכים לעשות עירוב בעצמם (ראה תקכו, יח).

\*את עירוב התבשילין עושים בערב יום טוב סמוך ליו"ט (תקכו, ב), ויש להקפיד לעשותו לפני שהאישה הדליקה את נרות החג. אדם שקיבל על עצמו את החג, אינו יכול כבר לעשות עירוב תבשילין (תקכו, ט).

\*סדר עשיית העירוב (ראה תקכו, ג-ה ובסידור):

יקח חלה או לחמניה **שלמה** שיש בה שיעור כביצה (57 סמ"ק), וחתיכת דג או בשר מבושל שיש בה שיעור כזית (27 גרם – אוכל, בלי העצמות), ויכול להניח את שניהם בכלי אחד. יחזיק אותם בידו הימנית, יברך "ברוך אתה וכו' אקב"ו על מצות עירוב", ויאמר מיד את נוסח עירוב התבשילין המופיע בסידור: "בדין יהי שרא לנא לאפויי, ולבשולי, ולאטמוני, ולאדלוקי שרגא, ולתקנא ולמעבד כל צרכנא מיומא טבא לשבתא".

הנוסח הוא בארמית, אך יש להבין את מה שאומרים. תוכן העניין הוא, ש"בעירוב זה יהיה מותר לנו לאפות ולבשל, להטמין ולהדליק נר, ולעשות את כל צרכינו מיום טוב לשבת".

\*אדם שעושה עירוב עבור עצמו ובני ביתו בלבד, אינו צריך לזכות אותו על ידי אדם אחר, ואינו צריך להגביה את העירוב (כי אם רק להחזיקו כנ"ל), ואינו צריך לומר את התיבות שבנוסח המופיע בסידור: "לכל ישראל הדרים בעיר הזאת" (ראה תקכו, יח. שם, כ).

\*בעלת הבית אינה צריכה להיות נוכחת בזמן עשיית עירוב התבשילין, אך בעל הבית יאמר לה שעשה עירוב ומותר לה לבשל וכדומה.

\*אם הבעל אינו נמצא בבית בחג, וכן אישה שאין לה בעל, תעשה האישה עירוב תבשילין בעצמה.

\*מותר לבשל וכדומה עבור השבת - רק **מיום ב'** של ראש השנה, אך ביום א' של ראש השנה אסור לבשל עבור השבת כלל (ראה תקכו, כג אפילו בשאר יו"ט).

\*עירוב התבשילין, היינו התבשיל והפת, צריכים לכתחילה להישאר לפחות עד שיסיימו להכין את צורכי השבת (תקכו, כה).

אם התבשיל – או חלקו – נאכל או התקלקל או אבד לפני שסיימו להכין את צורכי השבת, ולא נשאר **בתבשיל** לפחות כזית הראוי לאכילה ונמצא במקום ידוע, אסור לעשות מלאכה יותר עבור השבת. לכן יש לשמור את התבשיל במקור כדי שלא יתקלקל (תקכו, כד).

אם התבשיל נשאר ורק הפת נאכלה או אבדה, ניתן להכין את צורכי השבת כרגיל, כיון שעיקר העירוב הוא התבשיל (שם).

מצוה מן המובחר לאכול את הפת של העירוב תבשילין באחת מסעודות השבת, ולבצוע עליה ללחם משנה (תקכז, כה).

\*האוכל שמכינים ביו"ט עבור השבת, צריך להיות מוכן כחצי שעה לפני כניסת השבת, כדי שאם יבואו אורחים יספיקו לאכול ממנו ביו"ט (ראה תקכז, ח).  
\*עירוב התבשילין מתיר גם לשטוף ביו"ט באופן המותר, כלים שצריך להשתמש בהם בשבת לאכילה (תקג, ג).

אך דברים שאינם צרכי סעודה, לדעת אדה"ז (שם) עירוב התבשילין אינו מתיר לעשותם ביו"ט עבור השבת. לכן אסור ביו"ט להכין את ספר התורה עבור קריאת התורה בשבת, גם אם עשה עירוב תבשילין.

- לפי זה יהיה אסור למשל להציע את המיטות ביו"ט עבור השבת, גם אם עשה עירוב תבשילין.

\*אדם ששכח ולא עשה עירוב תבשילין, או שעירובו נאבד או נאכל או התקלקל לפני שסיים להכין את צורכי השבת, ישאל את רב המקום האם עשה עירוב תבשילין כללי, ולא יעשה מלאכה עד שיוודא זאת אצל הרב (תקכז, טז).

\*על רב המקום לעשות עירוב תבשילין עבור אלו ששכחו או שהיו טרודים ושגגו ולא עשו עירוב. אך אסור לסמוך לכתחילה על העירוב שעושה הרב, ואם לא עירב מפני שסמך על העירוב שעושה הרב, לא מועיל לו עירוב זה כלל, כיון שלכתחילה על כל אחד לערב בביתו דווקא (ראה תקכז, יד).

\*כאשר הרב עושה עירוב תבשילין עבור בני העיר, יתננו קודם לכן לאדם אחר שיזכה בעירוב עבור כל בני העיר, ואח"כ הרב יקח ממנו את העירוב, יאחזנו בידו ויברך, ויאמר את נוסח העירוב.

הרב יכול לזכות את העירוב עבור בני העיר, על ידי בן נשוי שלו, אפילו אם הוא אוכל על שולחנו (תקכז, יז. שם יט).

### **הדלקת נרות בערב ראש השנה :**

\*זמן הדלקת נרות של ערב ראש השנה, לכתחילה לפני השקיעה כמו בכל ערב שבת. אם לא הספיקה, תדליק בלילה לפני הסעודה.

\*לפני הדלקת הנרות תיתן צדקה עבור ב' ימים של ר"ה ושבת.

\*סדר הדלקת הנרות ביו"ט הוא כמו בשבת - בין אם מדליקה בערב יו"ט ובין אם מדליקה ביו"ט עצמו: א. תברך אחרי ההדלקה. ב. תכסה את עיניה אחרי ההדלקה ולפני הברכה, ולאחר הברכה תפתח את עיניה ותהנה מן האש.

\*הברכה בהדלקת הנרות היא: א. "להדליק נר של יום הזיכרון". ב. "שהחיינו".  
\*אם שכחה לברך "שהחיינו" בהדלקת הנרות, תצא ידי חובה בברכת "שהחיינו" שיעשה הבעל בקידוש.

\*אם האיש מדליק את הנרות, ידליק **סמוך לקידוש** דווקא ולא לפני השקיעה, וברכת "שהחיינו" שבקידוש תתייחס גם להדלקת הנרות.

אם הדליק לפני השקיעה, לא יברך "שהחיינו" בהדלקת הנרות כי אם בקידוש.  
\*כדאי ונכון שבנות קטנות יתחילו להדליק נרות בפעם הראשונה ביום טוב, כדי שברכת "שהחיינו" שאומרים על היו"ט תתייחס גם למצוות הדלקת הנרות שהילדה מתחילה לקיים.

\*יש להשאיר אש שתדלק עד ליל יום ב' של ראש השנה, כדי להדליק ממנה את נרות ליל יום ב'.

### **תפילת מנחה ואמירת תהילים:**

\*עיקר עבודת ראש השנה היא בקבלת עול מלכות שמים. משעה לפני תפילת מנחה של ערב ראש השנה, ועד תפילת ערבית של מוצאי ראש השנה, יש להתמיד באמירת תהילים לילה ויום בשקידה רבה בכל רגע פנוי, למעט בשינה ככל האפשרי, ולהיזהר בתכלית מדברים בטלים ומדיבורי חול.

\*מאריכים קצת בתפילת מנחה של ערב ראש השנה, מפני שהיא התפילה האחרונה של השנה, והיא התפילה שלפני יום הדין.

### **בהתקדש יום הדין ותפילת ערבית:**

\*בכל ראש השנה צריך כל אחד לקבל על עצמו הידור נוסף, ויקבל זאת על עצמו באופן של "בלי נדר".

\*לפני תפילת ערבית, אומרים תהילים.

\*בראש השנה, בעשרת ימי תשובה וביום הכיפורים, אומרים תהילים גם אחרי צאת הכוכבים.

בראש השנה ויום הכיפורים אין אומרים "יהי רצון" בסיום כל ספר מהתהילים.

\*לפני תפילת ערבית מנגנים "אבינו מלכינו".

\*רבותינו נשיאנו האריכו בתפילת שמונה עשרה של ערבית ליל ראש השנה, ובפרט בערבית ליל א' דר"ה.

\*אחרי תפילת שמונה עשרה של ערבית ליל ר"ה, אומרים "לדוד מזמור". אמירתו בכוונה גדולה היא "כלי להשפעת גשמיות על כל השנה".

\*אחרי תפילת ערבית, יאחל אדם לחברו: "לשנה טובה תכתב ותחתם". הנוסח לאישה הוא: "לשנה טובה תכתבי ותחתמי". מברכים **בלשון יחיד** דווקא.

### **קידוש:**

\*לפני הקידוש, יניח את הרימון - שנאכל משום "סימני החג" ופעמים רבות הוא פרי חדש - על השולחן, ובעת ברכת "שהחיינו" שבקידוש יביט בו ויתכוון לפטור גם אותו.

נשים - שבירכו "שהחיינו" בהדלקת הנרות - וכן שאר בני הבית שאינם עושים קידוש בעצמם, יתכוונו בעת ששומעים את ברכת "שהחיינו" מן הבעל בקידוש, לפטור גם את הרימון.

\*אם הפרי החדש לא היה על השולחן בעת הקידוש, אך התכוונו לפטרו בברכת "שהחיינו", הרי הוא נפטר וא"צ לברך עליו "שהחיינו" לפני אכילתו.

אך אם לא התכוונו לפטרו בברכת "שהחיינו" שבקידוש, יברכו עליו "שהחיינו" לפני האכילה.

\*גם אם אין פרי חדש בליל א' של ר"ה, יכולה האישה לענות אמן על ברכת "שהחיינו" שעושה הבעל בקידוש, והדבר לא נחשב להפסק עבודה בין ברכת הקידוש לבין שתיית היין.

\*מיד אחרי הקידוש נוטלים ידיים לסעודה.

\*בכל סעודות ראש השנה טובלים פרוסת המוציא בדבש. וטובלים ג' פעמים.

\*מניחים על השולחן גם מלח, ומנהג הרבי לטבול גם פרוסת חלה במלח ג' פעמים.

### **אכילת ה"סימנים":**

\*מיד לאחר אכילת כזית מפרוסת "המוציא", נוטלים חתיכת תפוח **מתוק**, טובלים אותה בדבש ג' פעמים, מברכים עליה "בורא פרי העץ", ומיד אחרי הברכה אומרים: "יהי רצון מלפניך שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה", ואוכלים את התפוח.

\*ברכת "בורא פרי העץ" נאמרת בליל ר"ה על התפוח, גם אם יש לפניו פירות מז' המינים כגון רימונים ותמרים ועומד לאוכלם.



\*יש לכוון בברכת "בורא פרי העץ" שעל התפוח, לפטור גם את הרימון והתמרים וכיו"ב שבכוונתו לאכול.

אם יאכל ליפתן תפוחים בסוף הסעודה, יש לכוון בברכת "בורא פרי העץ" שעל התפוח לפטור גם את הלפתן. ומ"מ גם אם לא התכוון לפטור את הלפתן, אין לברך עליו מספק.

\*אחרי אכילת התפוח, יאכל רימון (לסימן שירבו זכויותינו כרימון).  
\*למנהגינו אומרים "יהי רצון" רק על התפוח, ולא על שאר ה"סימנים" שאוכלים בליל א' דר"ה.

\*רק אחרי אכילת הרימון מתחילים לאכול את סעודת החג.  
\*אוכלים ראש (איל, ולמעשה ראש) של דג (לסימן שנהיה לראש ולא לזנב, ובלשון חסידים: שנהיה קשורים ל"ראש").

\*בספר המנהגים הוזכר – מלבד תפוח בדבש – רק רימון וראש איל, מתוך שאר ה"סימנים" שהוזכרו בשו"ע.

\*"מצווה לאכול ולשתות ולשמוח בראש השנה, אמנם לא יאכלו כל שבעם למען לא יקילו ראשם ותהיה יראת ה' על פניהם" (תקצז, א).

\*רבותינו נשיאנו מיעטו ביותר בדיבור בסעודת לילה הראשון של ראש השנה, ובימי ראש השנה בכלל.

### **ברכת המזון:**

\*למנהגינו, אומרים בברכת המזון של ראש השנה: "הרחמן הוא ינחילנו ליום שכולו טוב", וכן: "הרחמן הוא יחדש עלינו את השנה הזאת לטובה ולברכה".  
\*בסיום ברכת המזון בראש השנה אומרים: "עושה שלום במרומיו וכיו", ואין אומרים: "עושה השלום".

\*שכח לומר "יעלה ויבוא" בברכת המזון, חילק בזה רבינו הזקן בסידורו בין הלילה לבין היום, שבלילות של ר"ה חוזר ומברך בהמ"ז, ובימים של ר"ה אינו חוזר ומברך בהמ"ז.

### **יום ראש השנה:**

\*קמים מוקדם, ואומרים תהילים.  
\*בשני ימי ראש השנה לא אוכלים לפני התקיעות.  
לכתחילה גם לא שותים לפני התקיעות. אך מי שקשה לו להתרכז בתפילה אם לא ישתה, יכול לשתות בבוקר קודם התפילה (קפה וכיו"ב).

נשים, כיון שאינן חייבות מן הדין במצוות תקיעת שופר, יכולות לאכול מיני מזונות וכיו"ב לפני התקיעות, כדי שיהיה להן כוח להתרכז בתפילה ובתקיעת השופר.

\*הוראת רבותינו נשיאנו, שעל שליח הציבור בתפילות הימים הנוראים לעבור לפני התפילה על התפילות ובפרט על הפיוטים, ולדעת עכ"פ את פירוש המלות.  
\*על בעל התוקע ללמוד את המאמר דא"ח שבסידור אדמו"ר הזקן ד"ה "להבין ענין תקיעת שופר", בו מבוארות כוונות התקיעות ע"ד החסידות.  
על בעל התוקע לדעת את הלכות תקיעת שופר. גם על ה"מקריא" לדעת את ההלכות, כדי לדעת מתי צריך לחזור לתקיעה הראשונה שבתחילת השורה, ומתי יכול בעל התוקע להמשיך מהיכן שאוחז וכו'.  
\*ש"ץ קבוע, יכול להמשיך בתפקידו גם אם הוא בשנת האבלות.

### **תפילת שחרית וקריאת התורה:**

\*לפני תפילת שחרית מנגנים "אבינו מלכינו".  
\*בפיוטים שיש בהם ב' נוסחאות, מנהגינו לומר את ב' הנוסחאות.  
\*בפיוט "לא-ל עורך דין" מנהג הרבי לעמוד.  
\*באבינו מלכנו יאמר: קרע "רוע גזר" – בנשימה אחת.  
\*אמירת "ויעזור" ו"מי שברך", וכן (ברכות התורה ו)הקדיש שאחרי קריאת התורה, נאמרים בנעימת הימים הנוראים כעין הקריאה בתורה. אך להעיר שהרבי אמר את ברכות התורה בנעימה רגילה.  
\*קריאת המפטיר בתורה, למנהגינו בנעימה רגילה של כל השנה.  
\*יש נוהגים שבעל התוקע יעלה לתורה, ויש נוהגים שגם הש"ץ של מוסף יעלה לתורה. אך אם מקבלים שכר על תפילתם, אין חיוב להעלותם לתורה.  
\*אם יש ברית מילה בראש השנה בבית הכנסת, מלים בין קריאת התורה לבין תקיעת השופר.  
\*"מנהג ישראל תורה, לעשות מאמצים גדולים ביותר שכל ילד יהיה בימי ראש השנה משך זמן מסוים בבית הכנסת, וישתתף – בהתאם לגילו – בתפילות ובברכות, ישמע תקיעת שופר, ויענה אמן ויהא שמיה רבא" (הוראת הרבי).

### **תקיעת שופר:**

\*על כל אחד ואחד "להכין את עצמו לתקיעת שופר" בקבלת עול מלכות שמים כללית, לעבודת ה' במשך כל השנה.  
\*בתקיעות **דמיושב** בעל התוקע עומד על הבימה, מפני כבוד הציבור.

\*המנהג הרגיל הוא, שספרי התורה מונחים על הבימה בשעת התקיעות. אך בביהמ"ד של הרבי ב770 המנהג הוא שאוחזים את הס"ת בשעת התקיעות (ואולי זהו משום העדר מקום בגלל הפדיונות שהרבי הניח על הבימה).

\*ראוי לתת לתקוע לצדיק והגון, ובלבד שלא תהיה מחלוקת בדבר.

\*בזמן אמירת הברכות על השופר, יהיה השופר מונח על הבימה מכוסה.

\*לא עונים "ברוך הוא וברוך שמו" על הברכות הנאמרות על השופר.

\*בעל התוקע צריך לכוון להוציא את השומעים ידי חובת הברכות והתקיעות, וגם השומעים צריכים להתכוון לצאת ידי חובתם.

השומעים תקיעות **בבית הכנסת** יצאו ידי חובתם גם אם לא התכוונו בפירוש לצאת בהן, משום שהגעתם לבית הכנסת הייתה כדי להתפלל ולשמוע תקיעת שופר, והם "נמשכים אחרי כוונתם הראשונה".

\*אין לדבר מזמן אמירת הברכות על השופר, לפחות עד אחרי קדיש "תתקבל" שבסוף תפילת מוסף (מנהג הרבי במשך השנים היה שלא להפסיק בדיבור עד אחרי **תקיעת ל' קולות שבסיום התפילה**. אך בשנת תשנ"ב בירך הרבי את הכהנים ב"יישר כח" כבר לאחר סיום חזרת הש"ץ של מוסף - עוד קודם תקיעת ל' קולות אלו).

\*אם התוקע או השומע הפסיקו בדיבור בין הברכות לבין התקיעות: אם הדיבור היה בענייני התקיעות א"צ לחזור ולברך. אך אם הדיבור היה בעניין שאינו שייך לתקיעות, יחזור (המדבר) ויברך לעצמו בלחש, אך יזהר לסיים את הברכה לפני שיתחילו התקיעות כדי שלא יפסיד חלק מן התקיעה.

אם דיבר לאחר שהחלו התקיעות ושמע את כל התקיעות, כגון שדיבר בין תקיעה לשברים, או בין סדר תשר"ת לסדר תשי"ב, א"צ לחזור ולברך אפילו אם דיבר שלא בעניין התקיעות.

\*גם אם דיבר בין תקיעות דמיושב (שאחרי קרה"ת) לבין תקיעות דמעומד (שבשמונה עשרה), א"צ לחזור ולברך אפילו אם דיבר שלא בעניין התקיעות. \*למנהגינו, ה"מקריא" בתקיעות רק מראה באצבעו ואינו מקריא בפיו.

\*אין מנהגינו שדווקא בעל התפילה של שחרית יהיה ה"מקריא", אלא כמו שכתבו הפוסקים שהרב או ת"ח יקריאו (והרי פעמים שרבנותינו נשיאנו היו המקריאים, למרות שהם לא היו בעלי התפילה של שחרית).

\*טוב לתקוע בצד ימין של פיו אם אפשר לו בכך. וטוב שפה השופר יטה למעלה ולא לצדדים.

\*מותר ליטול שופר של חברו שלא מדעתו כדי לתקוע בו תקיעה של מצוה, ומברך על התקיעות, מפני שמן הסתם נוח לאדם שיעשו מצווה בממונו כאשר אינו מפסיד מכך.

### **תקיעה:**

\*אורך התקיעה צ"ל לפחות כאורך התרועה. ולכן:

בסדר תשר"ת ש"תרועה" מורכבת משברים תרועה, צריכה התקיעה להיות כאורך השברים והתרועה יחד (ברשימת היומן ע' שדמ כותב הרבי אודות הנהגת אדמו"ר הרי"ץ בראש השנה תרצ"ה, שאורך התקיעה **שאחרי** כל שברים תרועה שבסדר תשר"ת, היא כאורך התקיעה שברים תרועה יחד, ולא רק כאורך השברים תרועה כמובא בשו"ע).

\*בסדר תש"ת ש"תרועה" היא שברים, צריכה התקיעה להיות לפחות כאורך השברים (ברשימת היומן שם כותב הרבי, שאורך התקיעה **שאחרי** כל שברים שבסדר תש"ת, הוא כאורך התקיעה שברים יחד, ולא כאורך השברים לבד כמובא בשו"ע).

\*בסדר תר"ת ש"תרועה" היא תרועה, צריכה התקיעה להיות לפחות כאורך התרועה (ברשימת היומן שם כותב הרבי, שאורך התקיעה **שאחרי** כל תרועה שבסדר תר"ת, הוא כאורך התקיעה תרועה יחד, ולא כאורך התרועה לבד כמובא בשו"ע).

### **שברים:**

\*למנהגינו בשברים, עושים שלושה שברים וקול נוסף.

באוצר מנהגי חב"ד (ע' קכא) הביא, שמנהג הרבי לתקוע את ג' השברים באופן של: טו או טו, טו או טו, טו או טו (ולאחמ"כ קול קצר נוסף: טו). ויש לומר, שזהו מפני שכל שבר צ"ל מורכב מג' כוחות.

### **תרועה:**

שיעור תרועה הוא לפחות ט' טרומיטין. ומנהגינו להרבות בטרומיטין.

ברשימת היומן שם כותב הרבי: "תרועה של תשר"ת – לכל הפחות יב קולות. תרועה של תר"ת – כד קולות".

\*אדם חייב לשמוע את כל התקיעה מתחילתה ועד סופה, ואם היה רעש או שדיבר או התעטש וכיו"ב ושמע רק חלק מן התקיעה, לא יצא י"ח - **גם אם בחלק ששמע היה שיעור תקיעה**.

\*בסדר תשר"ת בתקיעות דמיושב, תוקעים את השברים והתרועה בנשימה אחת. ומכל מקום יפסיק מעט בין השברים לתרועה, כדי שיהיו נחלקים **לשתי קולות**. \*בשאר התקיעות, יפסיק בנשימה בין כל קול וקול.

### **טעות בתקיעות:**

פעמים שצריך לחזור ולהתחיל מהתקיעה הראשונה **שבאותה שורה**, ופעמים שיכול להמשיך לתקוע היכן שהוא עומד ורק יתקן את התקיעה שלא הצליח לתקוע: אם התכוון והתחיל לתקוע **את אותו סוג תקיעה שהיה צריך כעת לתקוע**, ורק שלא הצליח לתקוע ממש, או שלא היה שיעור בתקיעתו כגון שתקע רק שבר אחד או שנים, או שתקע מעט טרומיטין בתרועה, או שתקע תקיעה קצרה מדי בתקיעה האחרונה של אותה שורה – בכל מקרים אלו א"צ לחזור ולתקוע מהתקיעה שבתחילת השורה, אלא יתקן את התקיעה שלא הצליח לתקוע וימשיך הלאה. אך אם התחיל תקיעה **מסוג אחר ממה שהיה צריך כעת לתקוע**. או אפילו אם תקע את הסוג שהיה צריך כעת לתקוע והיה בו שיעור לפי דעה מסוימת – אלא שהוא רוצה להוסיף ולהאריך בתקיעה, כגון שרוצה לתקוע כד טרומיטין בתרועה והצליח לתקוע רק ט', או שרוצה להאריך יותר בתקיעה אף שהיה בה שיעור מן הדין - במקרים אלו צריך לחזור ולתקוע מהתקיעה שבתחילת השורה ולהמשיך משם. יש הנוהגים בכל אופן של טעות להתחיל מהתקיעה הראשונה שבאותה שורה, כדי לא להיכנס לספקות בזה, מפני שאין הכל בקיאים בזה. \*אם לא ידע שצריך לחזור מתחילת אותה שורה, והמשיך לתקוע, יכול להשלים את אותה שורה אחרי שיסיים את ה"סדר" שעומד בו, וא"צ לחזור על כל התקיעות לפי הסדר. למשל אם טעה בשורה של תשר"ת ולא ידע שצריך לחזור לתחילת השורה של תשר"ת והמשיך לתקוע את סדר תשר"ת, יסיים סדר תשר"ת ולאחמ"כ ישלים את אותה שורה מתשר"ת שלא תקע כהלכה, ולאחמ"כ ימשיך לתקוע את סדר תר"ת. \***בכל אופן של טעות צריך לחזור לכל היותר לתחילת אותה שורה שטעה בה**, וא"צ לחזור לראש הסדר.

\*אם בעל התוקע אינו מסוגל להשלים את התקיעות, ימשיך אדם אחר לתקוע מהיכן שהפסיק הראשון, ולא יברך שוב מפני שיצא ידי חובה בברכות שבירך הראשון. גם אם הראשון בירך ולא הצליח לתקוע כלל, השני א"צ לברך אם שמע את הברכות מן הראשון ויצא בהם ידי חובתו.

\*ה"יתוודה בלחש" של בעל התוקע לאחר סדר תשר"ת ותש"ת, הוא "ציור פני הרבי" במחשבה מתוך געגועים פנימיים. ולא יפסיק בדיבור כדי שלא יהיה הפסק בתקיעות.

\*את ה"יהי רצון" שאחר התקיעות אומר גם הקהל.

### **תפילת מוסף:**

\*הכריעה בעלינו: תחילה כריעה על ברכיו וגודלי רגליו. אח"כ על גודלי ידיו. בהשתחוואה נוגע במצחו ברצפה ונשען על אצבעות רגליו וגודלי ידיו, ולא על ברכיו. \*בתקיעות מעומד (שמונה עשרה), כיון שהן בתוך התפילה לא הטריחו את בעל התוקע לעלות על הבימה, אלא עומד במקומו ותוקע.

\*אין "מקריא" בתקיעות מעומד, לא בתפילת לחש, לא בחזרת הש"ץ וגם לא בתקיעות שבסיום התפילה.

\*בסדר תשר"ת בתקיעות מעומד, תוקעים את השברים והתרועה **בב' נשימות דווקא, ולא בנשימה אחת.**

\*בתפילת לחש של מוסף, אם אדם לא סיים עדיין את הברכות של מלכויות או זיכרונות או שופרות ובעל התוקע כבר החל לתקוע, יפסיק את תפילתו ויקשיב לתקיעות ואח"כ ימשיך בתפילתו.

\*המתפלל מוסף ביחידות, אינו צריך לתקוע בתפילת מוסף - אפילו יש לו מי שיתקע עבורו, מפני שהתקיעות בתפילה נתקנו מלכתחילה רק בתפילה בציבור.

\*אחרי תפילת מוסף תוקעים עוד פעם שלושים קולות כדי לערבב את השטן, ומשלימים בזה מאה קולות מסך כל תקיעות היום.

ותוקעים שברים ותרועה בסדר תשר"ת בנשימה אחת כמו בתקיעות דמיושב, משום שיתכן שיש אדם שלא שמע תקיעות דמיושב כראוי, והוא יוצא ידי חובתו בתקיעות אלו.

ויש לבעל התוקע לכוון בתקיעות אלו שבסיום התפילה, להוציא ידי חובה את אלו הצריכים לכך.

\*מותר לתקוע בשופר בחג כדי "להתלמד" – על מנת לתקוע באותו היום.

אך אין לתקוע ביום הראשון של ר"ה כדי "להתלמד" – על מנת לתקוע ביום **השני** של ראש השנה, מפני שאסור להכין ביום א' של ר"ה עבור יום הב'.

כמו"כ אין לתקוע ביו"ט ללא סיבה (לאחר שיצא ידי חובת תקיעות), משום "זלזול יום טוב".

\*מותר לומר לילד קטן שיתקע כדי "להתלמד", ואפילו אחרי שהקטן שמע את כל התקיעות כהלכה, משום חינוך.

\*ביו"ט של ר"ה דין השופר ככלי שמלאכתו להיתר, ומותר בטלטול.

\*מותר ביו"ט לתת בשופר מים או יין כדי לנקותו, ואין בזה איסור של "מתקן כלי".

### **קידוש, שינה ועישון:**

\*קידוש היום של ראש השנה: תקעו בחודש שופר גו', כי חוק לישראל הוא גו', סברי מרנן ובפה"ג. ואין אומרים "אלה מועדי" ו"אתקינו".

\*כתוב בשו"ע שטוב שלא לישון בראש השנה ביום, כדי שלא יישן מזלו. האריז"ל אמר, שאחרי חצות היום מותר לישון, מפני שכבר התעורר המלאך ע"י התפילות והתקיעות.

היושב בטל הרי הוא כישן.

\*גם אלו המעשנים ביו"ט, יזהרו שלא לעשן בראש השנה, ואפילו בצנעה.

### **מבצעים:**

\*אדם שיצא י"ח שופר והולך למבצעים כדי להוציא אחרים - אם תוקע כדי להוציא גברים והשומע יודע לברך, יברך השומע בעצמו. ואם אינו יודע לברך, יברך התוקע עבורו.

אך אם תוקע כדי להוציא נשים, אינו יכול לברך עבורן, אלא הן יברכו בעצמן את ב' הברכות.

כך הדין בשני ימי ראש השנה.

\*אדם שהולך למבצעים בבוקר יום ראש השנה ועדיין לא יצא י"ח מצוות שופר בעצמו, ורצונו לצאת י"ח שופר רק בתקיעות שישמע אחר כך בבית הכנסת, ראוי שיכוון בשעת התקיעות שתוקע במבצעים שאינו רוצה לצאת בהם י"ח בעצמו.

\*בדיעבד ובשעת הדחק, כאשר אי אפשר לתקוע במבצעים את כל ה' קולות, יתקע (לדעת אבי מורי הרב ע"ה) ג' פעמים תשר"ת, והשברים והתרועה יהיו בנשימה אחת (כדי לצאת י"ח עכ"פ לדעה הסוברת שתרועה היא גם שברים וגם תרועה, ולדעה זו השברים והתרועה צ"ל בנשימה אחת).

אך אין לברך על תקיעות אלו.

\*ההולכים למבצעים ומשתמשים בעירוב תחומין ולוקחים עמהם שופר, צריכים להקפיד שהשופר יהיה **בבעלותם**, או שיהיה שאול בידם **כבר מערב החג**. לא ניתן לשאול שופר בתוך החג ולהוציא אותו בחג אל מחוץ לאלפיים אמה מן העיר.

## תשליך :

\*ביום א' של ראש השנה, אחרי תפילת מנחה ולפני השקיעה, אומרים תשליך על יד מים שיש בהם דגים.

\*באמירת תשליך במקום שיש בו דגים, מדייקים שיוכלו לראות את הדגים שבמים.  
\*אם אין נהר וכיו"ב, הורה הרבי (לר' י.י. העכט) שבלית ברירה יאמר תשליך על יד ברז מים פתוח (כדי שתהיה עכ"פ את המעלה של מים, שמורים על חסדים).

## הכנה ביום א' של ר"ה ליום ב' :

\*שני ימי ראש השנה נקראים "יומא אריכתא" - יום אחד ארוך וקדושה אחת - רק לחומרא ולא לקולא. ולכן אסור לבשל ולהכין מיום א' של ראש השנה ליום ב', אלא מותר להתחיל לבשל ולהכין את צרכי יום ב' של ראש השנה רק אחרי צאת הכוכבים של כניסת ליל ב'.

גם הכנת הנרות להדלקת ליל ב' של ראש השנה, וכן עריכת השולחן, יכולה להיעשות רק אחרי צאת הכוכבים של ליל ב'.

גם שטיפת הכלים (באופן המותר) הנחוצים עבור ליל ב' של ראש השנה, תיעשה רק לאחר צאת הכוכבים.

כמו"כ אסור ביום א' של ר"ה, להוציא מהמקפיא אוכל עבור יום הב'.

## הדלקת נרות בליל ב' של ראש השנה :

\*על הדלקת נרות בליל ב' של ר"ה, תברך: "להדליק נר של יום הזיכרון", ו"שהחיינו".

\*לפני הדלקת הנרות תלבש בגד חדש, או תניח פרי חדש על השולחן, ותכוון בברכת "שהחיינו" שעל הנרות לפטור גם את הבגד או הפרי - מלבד את "זמן החג" של ראש השנה שברכת "שהחיינו" באה בעיקר עליו גם ביום ב' של ר"ה.

על האישה להביט בפרי אחרי שמסירה את הידיים מהעיניים בהדלקת הנרות.  
\*גם אם אין לה פרי או בגד חדש, יכולה לברך "שהחיינו" בליל ב' של ר"ה - על החג לבד.

\*במקרה שמניחה פרי חדש ומכוונת עליו בעת ברכת "שהחיינו" על הנרות, צריכה האישה להדליק את הנרות סמוך לסעודה דווקא ולא מיד בצאת הכוכבים של ליל ב', כדי שברכת "שהחיינו" - המתייחסת גם לאכילת הפרי החדש - תהיה סמוכה לאכילתו.



אך אם לובשת **בגד חדש** בעת הדלקת הנרות, וממילא אינה מניחה אז פרי חדש ואינה מתכוונת בברכת "שהחיינו" לפטור את הפרי, יכולה להדליק את הנרות מיד לאחר צאת הכוכבים של ליל ב'.

\*אישה שלא התכוונה לפטור את הפרי החדש בברכת "שהחיינו" שעשתה בהדלקת הנרות, תשמע "שהחיינו" מן הבעל בקידוש, ותכוון אז לפטור.

\*לפני תפילת ערבית של ליל ב' דר"ה, אומרים תהילים.

### **קידוש ליל ב' של ראש השנה:**

\*יש להניח פרי חדש על השולחן לפני קידוש ליל ב' של ר"ה, ויכוון בעת ברכת "שהחיינו" שבקידוש לפטור גם את הפרי החדש, כך יוכל לברך "שהחיינו" בליל ב' של ר"ה לכל הדעות.

אך גם אם אין לו פרי חדש יכול לברך "שהחיינו" על החג.

\*מיד לאחר קידוש ליל ב' של ראש השנה ולפני נטילת הידיים לסעודה, יאכל את הפרי החדש, כדי שהאכילה תהיה סמוכה ככל האפשר לברכת "שהחיינו" שבירך בקידוש והתכוון לפטור גם את הפרי.

\*אם הפרי החדש לא היה על השולחן בעת הדלקת הנרות או בעת הקידוש, אך התכוונו לפטור בברכת "שהחיינו", הרי הוא נפטר וא"צ לברך עליו "שהחיינו" לפני אכילתו.

אך אם לא התכוונו לפטור בברכת "שהחיינו" שבהדלקת נרות או בקידוש, יברכו עליו "שהחיינו" לפני האכילה.

\*השומעים את הקידוש מבעל הבית יצאו ידי חובת ברכת "שהחיינו" מבעל הבית - גם עבור הפרי החדש, ואינם צריכים לברך בעצמם "שהחיינו" על הפרי החדש.

\*יש לאכול כזית מן הפרי החדש, ולברך עליו ברכה אחרונה לפני נטילת הידיים לסעודה.

\*לאחר אכילת הפרי החדש ואמירת ברכה אחרונה עליו, יטול את ידיו לסעודת ליל ב' של ראש השנה.

### **יום ב' של ראש השנה:**

\*רבתינו נשיאנו נהגו להזכיר נשמות בלחש ביום ב' של ראש השנה בין קריאת התורה לבין התקיעות. "וכל אחד ואחד יחליט כיצד להתנהג בעניין זה" (תורת מנחם תשמג ח"א ע' 56).

\*טוב שבעל התוקע ילבש בגד חדש לפני התקיעות של יום ב', ויתכוון בברכת "שהחיינו" שמברך לפני התקיעות - גם על הבגד, כדי שיוכל לברך "שהחיינו" לכל הדעות.

### **הכנות לשבת קודש:**

\*מותר – לזה שעשה עירוב תבשילין – לבשל ולהכין ביום ב' של ראש השנה את צורכי השבת, והובאו לעיל הפרטים בזה.  
\*מדליקים נרות שבת קודש בזמן.

### **עשרת ימי תשובה:**

\*אומרים "המלך הקדוש" ו"המלך המשפט", לפי שבימים אלו הקב"ה מראה מלכותו לשפוט את העולם. אומרים גם "זכרינו לחיים" וכו'.

\*טעה ואמר "האל הקדוש" במקום "המלך הקדוש", או שהוא מסופק אם אמר "המלך הקדוש" או "האל הקדוש": אם נזכר תוך כדי דיבור (שיעור אמירת "שלום עליך רבי") לאמירת "האל הקדוש", מתקן עצמו מיד ואומר "המלך הקדוש". אך אם נזכר לאחר כדי דיבור, או שהתחיל ברכת "אתה חונן", חוזר לראש תפילת שמונה עשרה, מפני שכל ג' הברכות נחשבות כברכה אחת.

\*טעה ואמר "מלך אוהב צדקה ומשפט" במקום "המלך המשפט", או שהוא מסופק אם אמר "המלך המשפט": אם נזכר "תוך כדי דיבור", מתקן עצמו מיד ואומר "המלך המשפט". אך אם נזכר לאחר כדי דיבור, או שהתחיל ברכת "ולמלשינים", ממשיך ומסיים את תפילת שמונה עשרה, ולאחמ"כ חוזר ומתפלל שוב שמונה עשרה לנדבה.

\*אם שכח לומר "זכרינו", "מי כמוך", "וכתוב", "ובספר": אם נזכר לפני שהזכיר את ה' שבחתימת הברכה, אומרם במקום שנוזכר וממשיך משם לפי סדר התפילה הרגיל ("מלך עוזר", "ונאמן אתה" וכו'). אך אם נזכר לאחר שהזכיר את ה' שבחתימת הברכה, לא יאמרם וגם לא יחזור לראש הברכה, משום איסור ברכה לבטלה, כיון שאינן אלא תקנת הגאונים.

\*הרבי נהג כמ"פ לומר "אבינו מלכינו" בעשרת ימי תשובה גם כאשר נערכה בבית הכנסת באותו היום ברית מילה, או שהיה חתן בבית הכנסת (כמ"ש בשוע"ר תרב, ד. למרות שיחת ו' תשרי תשלה ע"ש).

\*גם בבית האבל ל"ע אומרים "אבינו מלכנו", אף שאין אומרים תחנון בבית האבל.

\*אדם ששכח לעשות התרת נדרים בערב ראש השנה, יעשה בעשרת ימי תשובה.  
\*בעשרת ימי תשובה ניתן לומר תהילים גם בלילה.

\*אין טובלים פרוסת המוציא בדבש בין ראש השנה לבין ערב יום הכיפורים.

בברכת כתיבה וחתימה טובה

לשנה טובה ומתוקה בגו"ר ושנת גאולה

הרב מאיר אשכנזי

